

Motion till riksdagen

1989/90:Ub117

av Lola Björkquist m.fl. (fp, c)

med anledning av prop. 1989/90:90 om forskning

Sammanfattning

Linköpings universitet, som har landets enda filosofiska fakultet, bör tilldelas särskild fakultetsresurs för högskolelektors forskning i likhet med de humanistiska och matematiska/naturvetenskapliga fakulteterna.

Universitetsbiblioteket i Linköping bör tilldelas medel för humanistisk litteraturförsörjning i likhet med övriga universitetsbibliotek.

Omvandlingen av utbildningsbidragen till doktorandtjänster får inte innebära att den temaorienterade forskningen tvingas skära ned antalet forskars-tuderande. Regeringen måste återkomma med en plan för doktorandutbildningen, som tar hänsyn till Temas speciella kapacitet.

Särskild fakultetsresurs för högskolelektors forskning

Enligt propositionen 1989/90:90 om forskning är det angeläget att högskolelektorer mer än vad som nu är fallet får möjlighet att forska eller medverka i forskning. I huvudsak skulle samma villkor gälla som för rådets forskartjänster.

I propositionen föreslås att medel försöksvis anvisas till de humanistiska och matematiska/naturvetenskapliga fakulteterna fr.o.m. budgetåret 1991/92. Medlen skall fördelas med lika stora belopp (5 milj. kr.) till varje fakultet vid landets samtliga universitet *utom* universitetet i Linköping. Totalt har anslagits 50 milj. kr.

Andra förslag förs fram i propositionen, som också avser att stärka finansieringen av högskolelektors forskning. Till mindre och medelstora högskolor anslås 30 milj. kr., som delvis torde komma att utnyttjas till lektorsforskning. Det anslås 7 milj. kr. 1992/93 som en s.k. rörlig resurs inom den kommunala högskolan.

Mot bakgrund av ovanstående är det egendomligt att den filosofiska fakulteten vid universitetet i Linköping inte har tilldelats medel motsvarande den särskilda fakultetsresursen.

Filosofisk fakultet vid universitetet i Linköping

Universitetet i Linköping har landets enda filosofiska fakultet och i övrigt en medicinsk och en teknisk. Flera särdrag kan uppvisas vid universitetet, bl. a.

organiseras institutionerna i flerämnesinstitutioner. Detta har främjat samverkan och samarbete inte minst över fakultetsgränserna, eftersom flertalet institutioner har verksamhet inom mer än ett fakultetsområde.

Den filosofiska fakulteten är *odelad* och gemensam för lärarna inom matematik/naturvetenskap, samhällsvetenskap och humaniora. Samverkansprincipen har i allra högsta grad varit vägledande för denna fakultet. Hit hör den temaorienterade forskningen liksom den samhällsvetenskapliga (pedagogik). Inom Tema samverkar forskare med bakgrund från såväl matematik/naturvetenskap som samhällsvetenskap och humaniora i de interdisciplinära projekten.

Universitetet i Linköping har som synes unika förutsättningar att främja samverkan mellan forskare inom lika ämnesområden. En viktig målsättning med den särskilda fakultetsresursen var just detta.

Mot bakgrund av ovanstående finns inga skäl att särskilt missgynna Linköpings universitet när det gäller medel till högskolelektors forskning. Avsatta medel bör därför avse även universitetet i Linköping.

Särskilda medel till universitetsbiblioteken

I forskningspropositionen 1989/90:90 föreslås under anslaget till de humanistiska fakulteterna att universitetsbiblioteken vardera får en förstärkning av litteraturförsörjningen till humanistisk forskning med sammanlagt 4,5 milj. kr. Denna förstärkning avser alla universitet *utom* universitetet i Linköping.

Forskning med humanistisk inriktning bedrivs inom Tema, som hör till den filosofiska fakulteten i Linköping. Ovan har beskrivits att denna fakultet är den enda dylika i landet och att den är odelad. Det finns således goda skäl att även låta universitetsbiblioteket i Linköping ta del av dessa särskilda medel till litteraturförsörjning för den humanistiska forskningen.

Forskarutbildningen vid Tema vid universitetet i Linköping

I forskningspolitiska propositionen redovisas på sidan 180 studieresultaten inom forskarutbildningen vid bl.a. humanistiska, samhällsvetenskapliga och naturvetenskapliga fakulteter. Av de studerande som haft reguljär studiefinansiering under minst tre år har efter tretton studieår 42 % av humanisterna, 37 % av samhällsvetarna och 70 % av naturvetarna avlagt doktorsexamen. Dessa uppgifter visar att forskarutbildningen brottas med allvarliga problem. I propositionen föreslås en rad åtgärder, bl.a. skall utbildningsbidragen successivt omvandlas till doktorandtjänster. Denna omvandling kostar emellertid pengar och för merkostnaden skall fakulteterna kompenseras. Så blir dock inte fallet för Tema i Linköping.

Vid den temaorienterade forskningen vid universitetet har man alltsedan den startade för snart tio år sedan lagt upp forskarutbildningen enligt den modell regeringen nu förordar. Redan i 1987 års forskningspolitiska proposition hänvisade regeringen för övrigt till Temas forskarutbildning och framhöll den som förebildlig.

Sedan närmare ett femtiotal studerande avlagt doktorsexamen vid Tema kan studieresultaten där redovisas med ganska gott underlag. Sju år efter

antagningen har två tredjedelar av de studerande avlagt doktorsexamen. Den genomsnittliga bruttostudietiden för dem som avlagt doktorsexamen är drygt tolv terminer. Då är även inräknat tid för föräldraledighet, sjukdom och partiell ledighet för undervisning eller annat förvärvsarbete.

Temas anslag är beräknat för knappt 40 utbildningsbidrag. Detta räcker till att försörja endast en del av doktoranderna. Resten försörjs genom att Tema frivilligt avsätter medel från anslaget E 10 utöver vad man är skyldig att göra samt att Tema får anslag från forskningsråd, sektorsforskningsorgan och andra forskningsintressenter. För Temas del innebär den av regeringen förslagna tekniken för övergången från utbildningsbidrag till doktorandtjänster att man *endast delvis kompenseras* för sina merkostnader. Överflyttningen av de utbildningsbidrag Tema frivilligt inrättat med medel från E 10 utgör nämligen ingen kompensation. Den enda möjligheten för Tema att behålla sitt system för forskarutbildning är att minska antagningen från 12 – 15/år till ca 8/år. Detta skulle innebära att vart och ett av de fem temana endast skulle kunna anta forskarstuderande vart tredje år i stället för som för närvarande vartannat år. Eftersom Tema har uppvisat mycket goda resultat såväl kvalitativt som kvantitativt av sin forskarutbildning är det synnerligen olyckligt att just Tema som en följd av regeringens förslag skall tvingas minska antagningen till forskarutbildningen.

Vid Tema finns dessutom handledarkapacitet att öka antalet forskarstuderande från 12 – 15 årligen till upp emot 25. Landet behöver flera forskarstuderande. Tema kan utbilda flera doktorer inom viktiga och angelägna områden under förutsättning att merkostnader för doktorandtjänster erhålls. I stället föreslår regeringen åtgärder som leder till att handledarkapaciteten kommer att utnyttjas t.o.m. sämre än vad som görs för närvarande.

Regeringen måste återkomma med en plan för doktorandutbildningen som tar hänsyn till Temas speciella kapacitet, vad gäller handledare och forskningsresultat.

Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om medel till högskolelektors forskning vid filosofiska fakulteten i Linköping.
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om medel till den humanistiska forskningen vid universitetet i Linköping.
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Temas doktorandutbildning vid universitetet i Linköping.

Stockholm den 20 mars 1990

Lola Björkquist (fp)

Karl-Göran Biörsmark (fp)

Roland Larsson (c)

Hugo Andersson (c)

